

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

Úřad pro mezinárodněprávní
ochranu dětí

Práce psychologa Úřadu s dítětem v případech tzv. mezinárodních únosů

Olomouc 28. 2. – 1. 3. 2018

Ondřej Bouša

www.umpod.cz

Zjišťování názoru smysl z pohledu psychologie

Nezbytné striktně odlišovat:

zatahování do konfliktu:

vědomé či nevědomé
zapojení se dítěte do
konfliktu s cílem obnovit
emoční jistotu a snížit tak
pocit ohrožení
pramenícího
z rodičovského konfliktu

zapojení dítěte:

naopak umožňuje dítěti
vyjádřit se, zároveň mu
dává bezpečí a nenutí ho
činit rozhodnutí
vede k posílení pocitu
vlastní účinnosti, což je
naopak protektivní faktor

Názor dítěte

- Nelze opomenout – nálezy ÚS, ESLP
- Právo dítěte být slyšeno – jednou ze základních hodnot Úmluvy o právech dítěte
- Výchozí předpoklad: dítě je schopno vyjádřit svůj názor, a tento předpoklad je eventuálně následně nutné v konkrétním případě vyvrátit.
- Rozhodnutí, zda má být dítě slyšeno osobně, nebo prostřednictvím zástupce či příslušného orgánu, je na dítěti samém.
- Výbor OSN doporučuje, aby dítěti byla dána příležitost k osobnímu slyšení všude, kde je to jen možné. Pokud už je slyšení dítěte provedeno skrze zástupce, je nanejvýš důležité, aby názory dítěte byly zástupcem tlumočeny správně.

Zjišťování názoru – z pohledu psychologie

- Vnímání a hodnocení interparentálního konfliktu dětmi a pochopení jeho významu je jedním z nejvýznamnějších faktorů pro vysvětlení dopadu tohoto konfliktu na děti (Grych & Fincham, 1990).
- Přehlížení percepce konfliktu rodičů dítětem vede k ignorování dynamiky konkrétní situace a k zjednodušujícímu dichotomickému uvažování, ve kterém může být pohled dítěte zpochybněn a označen až jako projev mentální choroby (Blank & Ney, 2006).
- Přímé zapojení dítěte přináší takový pozitivní efekt na dítě (i na rodinný systém), který se nedosahuje žádným jiným (expertním) způsobem (McIntosh, 2008).

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

Úřad pro mezinárodněprávní
ochranu dětí

Praxe

Úřadu pro mezinárodněprávní ochranu dětí

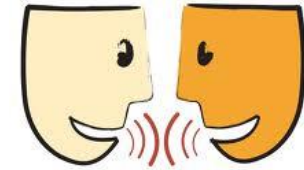
Úkol psychologů při „mezinárodním únosu“

Dítě

- „Dítě v kontextu“
- Potřeby dítěte
- Zájem dítěte
- Vývojové období
- Rizika a dopady

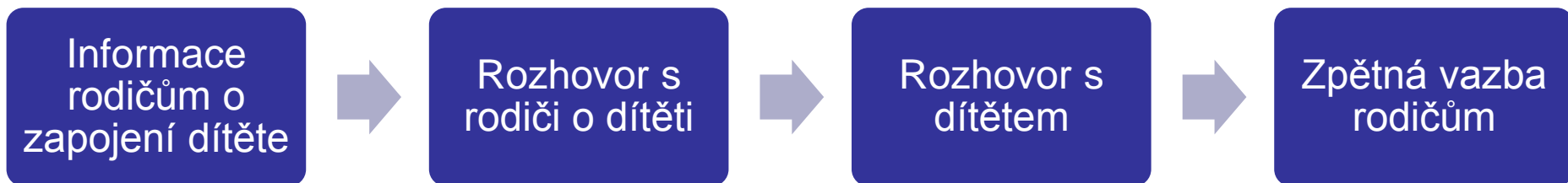
Komunikace

- „Slyší a poslouchá“
- Nastavení komunikace
- Zprostředkování
- Krizová intervence
- Mediace

Minimální standard vedení rozhovoru s dítětem

Účel rozhovoru s dítětem

- Pochopit, jak to je být tímto konkrétním dítě v jeho aktuální situaci (kontext rodičovského sporu).
- Zjistit jedinečnou zkušenost každého dítěte o emocionální dostupnosti každého rodiče.
- Rozumět strategiím zvládnání a přizpůsobení se, které dítě přijalo a určit, jak tyto strategie ovlivní celkový vývoj dítěte?
- Umožnit rodičům pochopit, jaké možné „vývojové zatížení“ vše výše uvedené představuje pro dítě.
- Zajistit, že zkušenosti dítěte a jeho pocity z rozhovoru jsou slyšené, podporované a pochopené.
- Zajistit, aby dítě nebylo vystavené žádnému tlaku na rozhodování.
- Žádné dítě by nemělo slíbit žádné změny.

Informace o participaci

- Participace rodiče začíná téměř vždy/v ideálním případě oslovením jeho rodičů nebo zákonného zástupce.
- Sdělujeme filozofii Úřadu, popíšeme průběh rozhovoru s dítětem i možnosti jeho zapojení.
- Pokud rodiče souhlasí, domlouváme pohovor s dítětem

Rozhovor s dítětem – osnova (témata)

- NALADĚNÍ - SPOLEČNĚ S RODIČEM
- NAVÁZÁNÍ KONTAKTU – využití informací z rozhovoru s rodiči: zájmy, škola, oblíbená pohádka anebo PC hra, youtubeři...

Rozhovor s dítětem – osnova (témata)

DÍTĚ INFORMUJI O:

- kde je, proč zde je, kdo jsem já, kdo je opatrovník (přiměřeně věku)
- jako všechny děti má právo vídat se s oběma rodiči, ale také říct svůj názor a mít dost informací
- pokud je opatrovník přítomen, na začátku se dítěti také představí a řekne, co je jeho úkolem, zdůrazní jeho relevantní práva kde může hledat pomoc a pokud je starší 12 let, kde a jak si může stěžovat
- časový rámec a průběh
- Možnost nic neříkat (na druhou stranu, teď je ta příležitost jej říct a já zajistím, aby byl slyšen)
- na závěr se dohodneme, které informace budou veřejné tzn. řeknu je rodičům, mohou vědět právníci a soud
- důvěrné = nikomu je neřeknu
- co se stane s jeho názorem – soud nebo rodiče vezmou jeho názor v potaz, ale **rozhodují i podle dalších věcí**, případně dodáme možnosti, jak celý proces může dopadnout
- o možnosti účastnit se mediace

Rozhovor s dítětem – osnova (témata)

OD DÍTĚTE ZJIŠŤUJI

- Víš proč jsi tady? (orientaci v situaci)
- **Jak vnímá rodinnou situaci?** (Jak vnímáš svou rodinu? Kdo je její součástí? Jak probíhá den u mámy a jak u táty? Jak probíhá přechod od mámy k tátovi a zpět k mámě?)
- **Jaké má vztahy s každým z rodičů?** (Jaké je to být s tátou? jaké je to být s mámou? *Technika rybičky*. Co je na tvé rodině fajn? Co tě na tvé rodině štve?)
- **Konflikt - jak ho prožívá a jak vnímá jeho historii?** (Jak vnímá konflikt rodičů? Jak to probíhá? Jak ti v tom je? *Technika medvídci*; Jak se to stalo, že to takhle u vás v rodině je? Co je doma nejtěžší? *Technika batoh*. Co ti pomáhá? S kým o tom můžeš mluvit?)
- **Přání** Co by sis přál? *Technika zlatá rybka, kouzelná hůlka, čaroděj*; C by sis přál, když by to nešlo jinak než takto...? “baby steps:” co by ti pomohlo, když by to dopadlo špatně?

Rozhovor s dítětem – osnova (témata)

UKONČENÍ

- vzkaz rodičům (napsat na malý papírek, předám rodičům, nikde jinde se neobjeví)
- Zapomněla jsem na něco? Chceš sama/sám ještě něco dodat?
- sumarizace toho, co dítě řeklo a ujištění, co je to veřejné a co nikoli.
- Jaké to pro tebe bylo?

Rozhovor s dítětem

Dítě v mediaci

- Přímé zapojení dítěte do mediace není časté, ale zejména v případě starších dětí není vyloučena. Situace se posuzuje v týmu pracovníků a vyhodnocují se rizika.
- Pokud je dítě zapojeno přímo v mediaci, vždy jde o jedinečný proces připravený předem podle potřeb konkrétního dítěte.
- Každé přímé zapojení je trochu odlišné a odpovídá osobnostnímu nastavení dítěte a jeho potřebám.
- Psycholog/dětský specialista dítě na mediaci připraví, provádí ho celým procesem a nakonec s dítětem zapojení zhodnotí.
- Zde se využívají různé pomůcky a techniky.
- Vyšší nároky na mediátory – trojstranné jednání.

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

Úřad pro mezinárodněprávní
ochranu dětí

Dítě v mediaci

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

Úřad pro mezinárodněprávní
ochranu dětí

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

Úřad pro mezinárodněprávní
ochranu dětí

Děkuji za pozornost